

Bartoňková, Dagmar

Nové fragmenty řeckého románu o Sesonchósisovi

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. E, Řada archeologicko-klasická. 1983, vol. 32, iss. E28, pp. 318-319

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/109322>

Access Date: 29. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Kombinačními tabulkami sleduje dále A. Eibner-Persy chronologii ödenburského inventáře: nejstarší, ale málo početné, památky klade do přechodu HaB/HaC (1. skupina); podstatná část památek spadá do 2. skupiny (HaC₁ — doba kontaktů s kulturou Basarabi, HaC₂ — klasické období) a z pozdní doby (počátek HaD) pochází hrob 148.

Cenná je i závěrečná partie o postavení ödenburské „metropole“ v rámci celého východohalštatského okruhu. Patří plně do rámce kalenderberské kultury, v níž existuje řada obdobných kumulací i samostatných pohřebišť. Nejbližší analogie jsou zvláště v Burgenlandsku (Loretto, Schandorf, Marz, Donnerskirchen), avšak i v Dolním Rakousku severně i jižně Dunaje, na jižním Slovensku a v západním Maďarsku. Kulturní kontakty analyzovaného pohřebišť jsou sledovatelné téměř všemi směry: na Balkán (jižní vlivy považuje autorka pro Ödenburg za nejpodstatnější) a až do Řecka, do Itálie, na východ až do Příkavkazi, na sever až do lužického areálu a na západ do západního halštatského okruhu. Figurální výzdoba na ödenburských zásobnicích je však jedinečná a vytváří svého druhu protiváhu figurálním výjevům situlového umění. Sám zvyk přidávat více kusů amforovitých zásobnic do hrobu, běžný na Burgstallu, se z pravidelného pohřebního ritu kalenderberské kultury vylučuje.

Specialisté mohou monografii o šopronské „metropoli“ jen přivítat. Jak jsem konstatoval již úvodem, nejde o pouhou dobře presentovanou a vybavenou materiálovou práci (dobré monografie typu „Fontes“ ovšem v archeologii mají a budou mít vždy trvalou hodnotu), nýbrž zároveň o výbornou kulturně historickou studii, vyrůstající z výjimečné a dobře zpracované pramenné základny. A. Eibner-Persy hodnotí ödenburské památky přísně v kontextu s dějinami celého východohalštatského okruhu, ale nezavírá svůj pohled ani před jinými klíčovými oblastmi evropského halštatu. Její orientace v literatuře tématu, i nejnovější, je výtečná a historické soudy, byť často velmi závažné a nové, jsou vždy opřeny o solidní dokladový materiál. Lze si jen přát, aby i ostatní materiál ze šopronské „metropole“ (ze strany maďarských badatelů) a materiál z ostatních kalenderberských lokalit Dolního Rakouska se záhy dočkal stejné dobrého zpracování.

Vladimír Podborský

Nové fragmenty řeckého románu o Sesonchósisovi.

V antickém románu o Alexandru Velikém se vícekrát objevuje zmínka o egyptském králi, který je tu nazýván Sesonchósis a k němuž je Alexandros připodobňován; na jednom místě je Alexandros výslovně oslavován jako „nový Sesonchósis“ (Ps.-Call. 1, 34, 2). Jde zřejmě o stejného krále, kterého Hérodotos 2, 102nn., nazývá Sesóstris a o němž hovoří jako o velkém válečníku, který se mimo jiné dostal až na Kavkaz do Kolchidy. Jména Sesonchósis poprvé užil Manehto (cca 300 př. n. l.); Diodóros Sicilský 1, 53, jej nazývá Sesoósis. Egyptologové dnes tohoto krále znají pod jménem Senvosret I. a kladou jej jakožto faraóna 12. dynastie do doby kolem poloviny 20. stol. př. n. l. V pozdějších starověkých vyprávěních splýnula zřejmě tato osoba se Senvosretem III., faraónem asi o sto let pozdějším, a výsledkem splýnutí byla legenda o legendárním dobyvateli, jemuž se válečnými úspěchy vyrovnal teprve Alexandros.

Jméno Sesonchósis se v posledních desetiletích několikrát objevilo i na papyrech z Oxyrhynchu. Poprvé bylo identifikováno na Pap. 1 826, vydaném Grenfellem a Hunttem v Pap. Oxy. XV a pocházejícím z konce 3. nebo ze začátku 4. stol. n. l. Jde o značně fragmentární text, v němž není ani jedna věta úplně zachována, z kontextu však vyplývá, že jde o rozhovor mezi Sesonchósisem a nějakou blízkou osobou z jeho rodiny.

Po čase bylo jméno Sesonchósis znovu zjištěno na Pap. 2466, jež vydal J. R. Rea v Pap. Oxy. XXVII, str. 134—136. Text se skládá z 6 fragmentů, které zřejmě patří k sobě a dávají dohromady dva sloupce po 28 řádcích. Písmo ukazuje do 3. stol. n. l., text se vztahuje k nějakému válečnému konfliktu mezi Egypťany a cizími agresory (v originálu „Araby“). Egypťané útok odrazili a jen malá část útočníků pod vedením jakéhosi Webelise byla s to uniknout.

Konečně bylo jméno Sesonchósis několikrát v poslední době zjištěno na Pap. 3 319, vydaném v Pap. Oxy. XLVII, 1980, S. Westovou. Text pochází ze 3. stol. n. l., je psán

stejnou rukou jako Pap. 2 466 a z kontextu se jeví vysoce pravděpodobným, že jde o stejné dílo (detailní grafická úprava obou textů se však od sebe poněkud liší, jde tedy asi o jiný úsek téhož svitku). Zachovaný text se skládá ze tří sloupcových fragmentů po 23 řádcích. První sloupec je na levé straně neúplný a neposkytuje dostatečnou oporu pro rekonstrukci, oba další sloupce jsou snáze rekonstruovatelné a tvoří obsahově zajímavý celek, který má ve srovnání s Pap. 2 466 „románovitější“ zabarvení. Popisovanou scénu se sice zatím nepodařilo do detailů rekonstruovat, jde tu však s určitostí o typickou zápletku z řeckých erotických románů: mladý král, zřejmě sám Sesonchósis, se vrací z válečné výpravy a setkává se s krásnou dívkou, dcerou svého vazala, která mu byla kdysi zaslíbena jako budoucí manželka. Dívka zřejmě neví, že krásný přichozí je egyptský král a s obdivem na něho hledí; Sesonchósis se jí chce dát poznat, ale jeho přítel mu to rozmlouvá. Scéna, prozrazující vzájemné propojení motivů válečných a erotických spolu s náznakem zatajování hlavní identity osob, připomíná do jisté míry fabulační postup v románu o Nínovi. Rovněž osoba tohoto assyrského krále, třebaže ovšem z doby daleko mladší (9. stol. př. n. l.), byla v antice opředena podobnými, eroticky zbarvenými ztráskami s válečnickým pozadím (román sám pochází z 1. stol. př. n. l.).

Zejména nejnověji publikovaný text o Sesonchósisovi vzbudil v posledních letech značný zájem badatelů. Editio princeps S. Westové z r. 1980 obsahuje zároveň důkladný textový kritický i věcný komentář spolu se seriózním pokusem o rekonstrukci děje. O rok později se pokusil W. Luppe o emendaci textu v *Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik* 51, 1981, 63—66, a v dalším roce se pak textem znovu zabývali J. N. O'Sullivan a W. A. Beck v obsáhlejší studii P. Oxy. 3319: the Sesonchosis Romance, ZPE 45, 1982, 71—83. Autoři se tu soustředili na sloupec II a III, pořídili jejich novou edici, opatřili ji kritickým aparátem, připojili anglický překlad a za něj zařadili rozsáhlý komentář, věcný i jazykový. V závěru pak dílo charakterizují jako román jazykově i myšlenkově nepřiliš vytříbený, určený především pro širokou lidovou spotřebu — pro stejný čtenářský okruh, který byl charakteristický pro román o Alexandrovi. Ale na rozdíl od tohoto románu, v němž se ženy nanejvýš jen na okamžik mihnou a jehož hlavní náplní je vypravování o Alexandrových taženích a vítězstvích se vším podivuhodným, co je provázelo, obsahoval zřejmě román o Sesonchósisovi opravdové milostné epizody, podobně jako tomu bylo v románu o Nínovi. Podobnost mezi oběma romány spatřují autoři článku v ZPE i v tom, že se rovněž Sesonchósis dostává, jak je to z kontextu zachovaných fragmentů patrné, do dočasného nebezpečí ztráty politické moci. To se plně shoduje se zprávami u Hérodota 2, 107n., resp. u Diodóra Sicilského 1, 57nn., kde se hovoří o úkladech, které Sesonchósisovi v Egyptě strojí jeho bratr v době, kdy Sesonchósis dlel v cizině na válečných taženích. Alexandros se naproti tomu do podobných situací nikdy nedostával; nebezpečí, která on podstupuje, mají ryze válečný charakter: hrozí v nich ztráta života, nikoli ztráta osobní moci a cti. Jisté paralely, jak se zdá, spojují román o Sesonchósisovi i s románem Achillea Tatia o Leukippé a Kleitofóntovi (2. stol. n. l.), Sesonchósis má však lidovější charakter.

Na ověření závěrů vyslovených v ZPE 45 si ovšem budeme muset počkat, než se podaří objevit další fragmenty, které by nám mohly poskytnout plastičtější obraz antického románu o Sesonchósisovi. Dosavadní stupeň jeho doložení nedovoluje zatím přesněji rozpoznat míru ani kvalitu jeho vztahů k ostatní antické románové tvorbě.

Dagmar Bartoňková

Sannio—Pentri e Frentani dal VI al I sec. a. C., Napoli 1981, stran 116.

Samnium, oblast na východ od Latia a Kampánie, zůstávala dlouho stranou hlavního zájmu archeologů. S prvními většími systematickými vykopávkami zde započali pracovníci sheffeldské univerzity, když tu důkladně zkoumali starší a střední neolit. Dále pak již pokračovali italští archeologové, kteří předložili širší veřejnosti výsledky svých výzkumů na speciální výstavě uspořádané v neapolském Národním archeologickém muzeu v prosinci 1981 a v lednu 1982. Výstava byla bohatě vybavena fotogra-